بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2016/HC-A/347
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:

* ނަން: ދިވެހި ދައުލަތް (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ނޭޝަނަލް ކައުންސިލްގެ އިދާރާ)

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:

* ނަން: ހުސައިން އިބްރާހީމް * އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A126396

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: އިރުދުވާގެ/ ހދ. ނޮޅިވަރަން

* މިހާރުގެ އެޑްރެސް: އިރުދުވާގެ/ ހދ. ނޮޅިވަރަން

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް: 12 ޛުލްޤަޢިދާ 1437 / 15 އޮގަސްޓް 2016
- ނިމުނު ތާރީޚް: 22 މުޙައްރަމް 1439 / 12 އޮކްޓޫބަރު 2017

- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 37/B9C/2015
- ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: ބަދަލު ދިނުމަކާއި ނުލައި މީހެއްގެ މުދަލެއް ނެގުން.
- ނިންމި ކޯޓު: [illegible] ނޮޅިވަރަމް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 24 ޖޫން 2015 • ނިމުނު ތާރީޚް: 08 ޑިސެމްބަރު 2015

- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްގަނީ މުޙައްމަދު، ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ، ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު އުސްމާން

(ރިޔާސަތު)

- **ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:**

މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރީ ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދިވެހި ދައުލަތުން (ދިވެހި ޕޮލިސް ސަރވިސް ކައުންސިލްގެ އިދާރާ) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާލިބިފައިވާ ފަރާތަކީ ހ. ނަލަފަރުކޮށް /އިސްދޫގެ، ޙުސައިން އިބްރާހީމް އެވެ.

- **ފުރަތަމަ ކުރުވުނު ނިންމުމެއް:**

01- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރީ ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުމުގެ ތަފްޞީލް ބެލުމުން، އެޤަޟިއްޔާއަކީ، ހ.ނަލަފަރުކޮށް ކުރިމަތިލާފައިވާ 3000 ދުހުރުނުލިބޭ ގޮތަށް ލިޔެކިޔުން ހަދާފައިވާ ހ. ނަލަފަރުކޮށް/ފެހިވިލާ، ސިޔާސީ ސަޢީދުއަން ދުހުރުނުލިބޭ އަދަދުގެ ގޮތުގައި ހުރި ހ.ނަލަފަރުކޮށް/ އިސްދޫގެ، ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ 5 (ފަހެއް) ދުވަހު އެއްވަސް ބަންދުކުރެއްވި ނުލައި ކުރިމަތިލަން ނުވާ އެކަމީ ސިޔާސީ ސަޢީދުއަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހުއްދަދީފައިވާ އެމަސައްކަތް ބަޔައިދިނުމަށް އެދި ކުރިމަތިލާފައިވާ މައްސަލަ ޙުސައިން އިބްރާހީމް ކުރަނެގުމުން ބަދަލު މައްސަލައެއްކަމާއި،

އެ ފަސްކުރުމަށް ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ " ޖިނާއީގެ ފުރަތަމަ ނުވާނީ ޝަރުޢީ ބަދަލު ދިނުމަކާއެކު ކަމަށާއި ހިނދު މި 05 (ފަހެއް) ދުވަހު އެއްވަސް ބަދަލަށް ޙުސައިން އިބްރާހީމްއަށް ނުދީ މި ޙުކުމްކަމުގެ

ބަދަލުފައިސާ ކައުންސިލަށް ނަގާ މި ޙުއްޖަތް ހިމެނޭ ގޮތް ސިވިލް ސަރވިސް ރަޖިސްޓްރޭޝަންކުރައްވާތީ މިކަން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ކައުންސިލްގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރާ ކުރަން ކަމުގައި ޙުސައިން އިބްރާހީމް ބުނެފައިވާތީ، އަދި މިދައުވާއަށް ޝަރީޢަތުގައި ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން ޒިންމާދާރު ފަރާތް ޢަބްދުﷲ އަސްޢަދު އިޢުތިރާފުވެ ދަޢުވާގައި ބުނާ 05 ދުވަހުގެ ބަދަލު ފައިސާ ކައުންސިލަށް ނަގާފައިވާ ކަމަށް ޤަބޫލު ކުރާ ކަމަށާއި، އަދި އެއްވެސް މީހެއްގެ މުދަލެއް ނުނަގާނީ އަދުލުވެރި ބަދަލެއް ދިނުމަށްފަހު ކަމަށް ޤާނޫނު ތަކާއި ޤަވާއިދުތަކުގައި ބަޔާންވެގެން އުސޫލަކުން މިމައްސަލާގައި ޝަރީޢަތުން ކައުންސިލުން އަމަލުކުރެވިފައިވާނީ މި އިޖުރާއަތްތަކާ ޚިލާފަށް ހިނދު ކަމުގެ ޤަބޫލުކުރަން ކަމެއް ދުވަހުގެ ކަންތައް ކުރުމަށް ނިންމުނު ކަމަށް ބުނެފައިވާއިރު، ދ. ކުޑަހުވަދޫ/ ގުރައިދޫ ސްކޫލްގެ ވަޒީފާގައި ދެމިހުރެ މި 05 ދުވަހު ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ ދުއްތަފާކަން ޝަރީޢަތުން ހުށަހެޅިފައިވާ ދުއްތަފުގެ ލިޔުމާއި އަދި މަޢުލޫމާތު ކަނޑައަޅާ ނުޖެހޭނެ ކަނޑަ... ޝަރީޢަތުން ހުށަހެޅިގެން ގޮސް ކައުންސިލް ކައުންސިލް ފާސްކުރުމުން ބަދަލު ނިންމި ފައިސާގެ ޙަރަކާތްތަކުން މިކަން އެނގޭ ކަމަށާއި، ސިވިލް ސަރވިސް ދުއްތަފާ ކޮބިކަން ހުށަހެޅިދާނެ 05 ދުވަސް މި ދ. ކުޑަހުވަދޫ/ އިރުމާގެ ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ މިކަމާކަން ޝަރީޢަތުން ޖަވާބުދާރީ ކަމަށާއި އަދި ދ. ކުޑަހުވަދޫ/ ގުރައިދޫ ސްކޫލްގެ ދުއްތަފާކަން ކޮޅިއެއް މި 05 ދުވަހުގެ ބަދަލު ކަންތައް މި ދުއްތަފުގެ ފަރާތުގެ ކަސްޓަމަރުކުރާ ދ.ކުޑަހުވަދޫ/ އިރުމާގެ ޙުސައިން އިބްރާހީމް ފައިސާ މި ދުއްތަފުގެ އެއްވެސް ބަދަލެއް ޙުސައިން އިބްރާހީމްއަށް ނުލިބޭ މި ދުއްތަފުގެ ބަދަލު ކަންތައް ކައުންސިލްގެ ނިންމާފައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޚިލާފަށް ޤާނޫނީ އިޖުރާއާތުގެ ބާރުން ކަނޑައެޅި، ޝަރީޢަތުން ކައުންސިލްގެ ދ.ކުޑަހުވަދޫ/ ގުރައިދޫ، ސިވިލް ސަރވިސް ދުއްތަފާކަން ކޮޅިއެއް ހުރި ދ. ކުޑަހުވަދޫ/ އިރުމާގެ، ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ 05 ދުވަހުގެ ބަދަލު ކަންތައް ނިންމާފައިވާ ގޮތްޖެހުމަށް ނިންމުމުގެ ކަމަށާއި އަދި

މި ނިންމުމުގެ ތެރެއިން ހުށަހެޅިފައިވާ ޗެކުގެ ރަޖިސްޓްރީއަކީ ބާޠިލް ރަޖިސްޓްރީއެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޝަރުޢީ ހަމަތަކާއި އުސޫލުގެ ތެރެއިން ބަދަލު ކަންތައްތައް ނިންމުމަށްފަހު މިޗެކު ދޫކުރުވިފައިވާ ފަރާތް ކަމުގައިވާ ހދ. ނޮޅިވަރަން/ ފިނިވިލާ ސިނާޖު ސަޢީދުއަށް މިޗެކުގެ ރަޖިސްޓްރީ ހުށަހަޅައިދިނުމަށް ނޮޅިވަރަމު ކައުންސިލުގެ މެމްބަރުން އަންގާ "ޙުކުމްކޮށް" މިފަދައިންނެވެ.

02- ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްނުވާކަމަށް ބުނެ ދިވެހި ދައުލަތް (ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާ) ގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ:

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ޗެކަށް ހުރަހެޅިފައިވާ ޙުޤޫޤުތަކާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުން ފައިސަލާ ކުރަންވާނީ ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ވަޘީޤާތުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ފައިސަލާ ކުރުމަށް އެދިފައިވާ ކަންތަކަށް ކަމާއި، ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ފައިސަލާކުރުމަށް އެދިފައިނުވާ އަދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ބަލާފައިނުވާ ވަޘީޤާތަކަށް ފައިސަލާކޮށްގެން ނުވާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 ނަންބަރު ޤަޟިއްޔާގެ ފައިސަލާގެ ނުކުތާތަކުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާއިރު، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާއިން ސިނާޖު ސަޢީދު އަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގެއްލުން ހަމަޖެހިފައިވާ ރަޖިސްޓްރީ ބާޠިލުކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވާފައިވަނީ ބަލާފައިވުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާގެ ފައިސަލާގެ ނުކުތާތަކުގެ (ހ) އިން ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ، ސިރާޖު ސަޢީދު އަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް)**

ކުއްޔެއްގެ ބަދަލު ހަމަޖެއްސުމަށް، ހދ. ނޮޅިވަރަން /އިރުދޫގެ، ޙުސައިން އިބްރާހީމް ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމް ކައުންސިލްގެ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުން އުޅުއްގަސްކުރާކަމުގެ ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން ވަކިކޮ ދިއްޔާތުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ބަދަލު ބަދަލުގައިވާފަދަ އިސްތިއުނާފު ދައުވާ ފަރާތުން އިންސާފުވެރިކަމާއި ޚިލާފުވާގޮތަށް އެނގޭގޮތުން ޙުކުމްކުރި، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާއިން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ބަދަލުދިނުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ނުޙައްޤު މަންފާއެއް (unjust enrichment) ލިބިގެންދާފަދަ ގޮތަކަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

3. ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015

ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްނުވާކަމަށް ބުނެ ދިވެހި ދައުލަތު (ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމް ކައުންސިލްގެ އިދާރާ) ގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ އަސްލުތަކުގައި ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔުންތަކަށް ބަލައިލުމަށްފަހު ކަންތައް ކަނޑައެޅުއްވުމަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާއަކީ ބަލައިދީ މަސްއަލަކީ، ނޮޅިވަރަމް ކައުންސިލް އިދާރާއިން ޙުސައިން އިބްރާހީމްގެ 05 ކުއް ޙުސައިން އިބްރާހީމް އަށް ނޮޅިގެ ބަދަލު ދިނުމަށާއި ނުލައި ނަގާފައިވާތީ އާއި އަދި އަދި އުޅުއްވައި ހުރި ބޯން ހދ. ނޮޅިވަރަން/ފިނިވިލާ ސިރާޖު ސަޢީދުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ

ކޮށްދީފައިވާއިރު އެދުންތަކުގެ ބަދަލު ދިވެހިފައި ނުވާތީއާއި އަދި ސިނާޢީ ސަރަޙައްދުން ދޫކޮށްފައިވާ ގޯތިގައި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ މިލްކުއް ހުއްޓައި އެއިން ސިނާޢީ ސަރަޙައްދުން ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ބަލައި ދިނުމަށް އެދި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ހދ. ނޮޅިވަރަމު ކައުންސިލުގެ އިދާރާގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަމާއި،

ސިނާޢީ ސަރަޙައްދުން ދޫކޮށްފައިވާ ގޯތިގައި ހުރި ކަމަށް ބުނާ 05 ގަހާ ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ މިލްކުއްކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާ ސިނާޢީ ސަރަޙައްދުން ދޫކުރެވިފައިވާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ އަދި ޕާރމިޓް ރަޖިސްޓްރީއިން ކަނޑައަޅައި ޝަރުޢީ ހުކުމެއް އިސްލާހުކުރެއްވުމަށް ބަދަލު ކަންތައްތައް ނިންމުމަށްފަހު ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ހުށަހެޅުމަށް ހދ. ނޮޅިވަރަމު ކައުންސިލަށް އެ ފަސްއޮތާގައި ބުނެފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަކީ، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު ކައުންސިލް އިދާރާގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ފަސްއޮތާގައި ސިނާޢީ ސަރަޙައްދު އަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގޯއްޗަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ރަޖިސްޓްރީ ބާޠިލުކުރަން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާއިރު އެ ފަސްއޮތާގައި ހަސްމުންގެ ވަކާލާތުން ފައިލްކުރާއިރު އިދިފައިނުވާ އަދި ކޯޓުން ހުކުމެއް ބަލާފައިނުވާ ކަމެއް ކަމަށްބުނުން ދައްކަވާފައި ހުކުމެއް ނުކުތާގާ ގެނެވިން ބަލާފައިވާ،

ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު ކައުންސިލް އިދާރާގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ފަސްއޮތާގައި ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ހުކުމަށް ފައިލްކުރާ ދެއްވާ ޝަރީޢަތް އަދި އެ ދެއްވާ ހުކުމަށް ނުފުއްދުމުގެ ގޮތުން 19 އޮކްޓޫބަރު 2015 ގައި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ޙާޟިރުވާ ބައްޔަތުން ބަލާއިރު، ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ވަކީލުން ހުކުމަށް ފައިލްކުރެވޭ ދެއްވާއަކީ ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ޝަރުޢީ ބަދަލު ލިބިފައިނުވާތީއާއި، ހުސައިން އިބްރާހީމްގެ ޝަރުޢީ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގެ ކުރިން އުޅުއްވައި ހުރި ބިން ސިނާޢީ ސަރަޙައްދުގެ

ނަމަށް ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްދީފައިވާތީ ޢުމަރުސަލީމް ބަލައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުން މައްސަލައަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ދައުވާގެ ސީޓާ އާއި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ދީފައިވާ ބަޔާންތަކަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަނަކަމެވެ،

އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިމިވާ ޤަޟިއްޔާގައި ގުޅުންހުރި ނޫޅިވަރު ރަޖިސްޓްރޭޝަން ކޮޕީގެ ޤަޟިއްޔާގައި ސީރިއާޖު ސައިޓުގެ ނަމުގައި ދުކާނުގައިވާ ގޮތުގެ ރަޖިސްޓްރީ ބާބިލް ކަނޑައެޅުއްވިއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާއަށް ސީރިއާޖު ސައިޓު ނުވަތަ ސީރިއާޖު ސައިޓުގެ ބަދަލުގައި ހަމަޖެއްސާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ނަމަވެސް ބަޔަކު ހާޟިރުވެފައިވާކަން އެނގެންއޮތުމުން ސީރިއާޖު ސައިޓު އަދި ބޯޑުވެރިޔާ ނަންބަރުގެ ސީދާ އަސާސު ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގެ ކަނޑައެޅުއްވި އެޤަޟިއްޔާގައި ސީރިއާޖު ސައިޓުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ ރަޖިސްޓްރީ އަދި ބާބިލް ރަޖިސްޓްރީ އެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ރ) ގައި ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް، މަސްލަޙަތު ހިމަނާ ގޮތުގެ ބައެއް ޙުކުމްތަކާ ނުފެތޭކަން އެނގެން އޮންނަނަކަމެވެ،

އަދި ޙުކުމް ހުށަހެޅިފައިވާ ޚުސޫމަތުގައި ގުޅިގެން ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ޙުކުމް ފައިސަލާ ކުރަންވީ ޚަސްމުންގެ ފާހަގަކުރެވޭ ވަޞިއްޔަތުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް ފައިސަލާ ކުރުމަށް އަދި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމާއި ޚަސްމުންގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވަޞިއްޔަތުގެ ހަމައެހެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 8 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، މިގޮތުން ބަލާއިރު ސީރިއާޖު ސައިޓުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ ރަޖިސްޓްރީ އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ

ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގައި އެއްވެސް ފަރާތަކުން އިދިކޮޅުވާ ކަމެއް ނުހުށަހަޅާތީ،

އެހެންކަމުން ސިރާޖު ސަރުކާރުން ދޫކޮށްފައިވާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ އަދި ބާޠިލު ރަޖިސްޓްރީއެއްކަން ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ، ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތައް ފައިސަލާ ކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އިސްލާމްދީނުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޞޫލާއި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/183 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފުވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) **ތިންވަނަ ކަމަކީ،** ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ނޮޅިވަރަމު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ދައްކަވަމުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ސިރާޖު ސަރުކާރުން ދޫކޮށްފައިވާ ގޯތީގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ބުރިއާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/98 (މީހުން އުޅޭ ގެދޮރުގެ ކުއްޔާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހުއްދައިން އިބާރާތުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ހުއްދަތަކާއި ކަމުގައި ނުވާއިރު، ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިނުވާ ދޫކުރަން ބަދަލު ނަގައި ދިނުމަކަށް އިތުރުވާ ކަނޑައަޅުއްވައިދިނުމަށް ފާހަގަކުރި ނުކުތާކަމުގައި، މިނުކުތާއާ ގުޅިގެން ބަލާއިރު،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 21/98 (މީހުން އުޅޭ ގެދޮރުގެ ކުއްޔާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 05 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މީހުން އުޅޭ ގެދޮރުގެ ރަޖިސްޓްރީ ބަދަލުކޮށްދޭނީ އެއްބަހުގެ ކަނު އޮތުމުން އެނގޭކަމަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 07/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ

އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު) އަށް އަމަލު ކުރަންފެށުމާއެކު ރަށު ކައުންސިލްތަކަށް އުފެދި ރަށުއޮފީސްތަކުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ބަލަހައްޓަމުންދިޔަ އެފަދަ ވަޒީފާއެއް ރަށު ކައުންސިލްތަކުގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ބަދަލުވެފައިވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުގެ 139 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގޭކަމާއި،

ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކުން ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުގައި ތަމްސީލުކުރާނީ ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަނައިބުކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/09 (14 ސެޕްޓެމްބަރު 2015) އާންމު ސަރކިއުލަރގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަމާއި، އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާ ޤަޟިއްޔާގައި ނޯޓިސްފަރާތު ކައުންސިލް އިދާރާގެ ފަރާތުން ދެބޭފުޅުން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުވެ ދެބަސްވާ ކަމާއި، ބަސްވިދިޔަ ދެފަރާތަކީ ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަނައިބުގެ ފަރާތުން ހަމަޖެއްސަވާފައިވާ ފަރާތްތަކެއްކަމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބަޔާންވެފައިވާކަމާއި،

މިގޮތުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހާޒިރުވި ކައުންސިލް އިދާރާގެ ޖެނެރަލް ޑިރެކްޓަރ ޢަބްދުﷲ އަސްޢަދު ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން 07 ޑިސެމްބަރު 2015 ދުވަހު ނިޔާވާ ބަޔާނަށް ބަލާއިރު، ދަޢުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 05 ނުކުތާ ހުށަހެޅުން އިބްތިދާއީގެ ނުކުތާތައް ކަމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިޢުތިރާފުވެފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި،

ކައުންސިލްއިދާރާގެ ފަރާތުން ހާޒިރުވާ ބަޔާނުން ބަލާއިރު ކައުންސިލް އިދާރާގެ ތުހުމަތުން އަދަދުގެން ގޮސްފައިވާކަމާއި، އުޅެނީކަމުން ނުއެކަށީގެ ރަޖިސްޓްރީފޮތް ކައުންސިލް އިދާރާގައި ފެނުނުން ނެތްކަމާއި، ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިން ބަދަލުގެ ބެލުމަށްފަހު، ސިނާޢީ ސަރުތަކާ

ދޫކޮށްލެއްވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ރުފިޔާ ޖޫރިމަނާ އިތުރުކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކެއްކަމަށް ބަލައި އެ ޙުކުމްތަކުގެ ބަދަލު ޖޫރިމަނާ އިތުރުކުރުމަށް ދިނުމަށްޓަކައި އެ ޙުކުމްތަކުގެ ބަދަލުގެ ފައިސާގެ ގޮތުގައި -/1500ރ. (ފަނަރަ ސަތޭކަ ރުފިޔާ) 30 ޑިސެމްބަރު 2014 ތާރީޚުގައި ކޯޓުސިވިލްގެ އިދާރާއަށް ބަދަލުގެދަޢުވާކަން ތިޔަދުންނަކީ ދޭކަށްދެނީ ނޫނިވަރަކު ކޯޓުސިވިލްގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 2014/251 "ފައިސާ ބަދަލުގެދަޢުވާ ރަސީދު" އިން އުނިގޭކަމާއި،

ފަހެއްދެ، މިހެން ދިރިއުޅޭ ރަނގަޅުގެ ޙުއްޖަތުގެ ރަޖިސްޓްރީއަކީ އެކަށައެގެ ކޯޓުސިވިލް އިދާރާއިން ބަލަހައްޓާ ރަޖިސްޓްރީއެއްކަމަށް ވާއިރު، ބަދަލުދިނުމަ ޙުއްޖަތުގެ ސަބަބު މަޢުލޫމާތު ހުށަހަޅައިދޭ ރަސްމީ އިދާރާއެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ ރަށު ކޯޓުސިވިލްގެ އިދާރާގެ ފޯރުކޮށް އެ ޙުކުމްތަކާ ޖުސާއިން އިތުރުކުރާގެ ޙުކުމްތަކެއްކަމަށް ޖޫރިމަނާކަށް އެ ޙުކުމްތައް ބަދަލު ދިނުމަށް އެ ޙުކުމްތައް ހުރި ގޮތް ފިޔަވަ ފޯރުކޮށް ބަދަލުގެ ފައިސާ ކޯޓުސިވިލްގެ އިދާރާއަށް ބަދަލުގެދަޢުވާކުރުމުން، ދަށުކޮޅުގެ ފޯރުކޮށް ހުކުމްކުރި ޢަބްދުﷲ އަސްލަމް ތިޔަދުންނަކީ ދޭކަށްދެނީ ނޫނިވަރަކު މެދުވެރިކޮށް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދިފާއުވާ ބައްޓަމުގައި ވެފައިވާ އިޖުރާއާތުގެ ބަޔާނާ ހުސައިން އިތުރުކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކެއްކަމަށް ބަލަން ޖެހޭނެކަމާއި،

އެހެންކަމުން، މި މައްސަލާގައި ސިޓީއާއެކު ހުށަހެޅި ދޫކޮށްލެއްވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ރުފިޔާ ޖޫރިމަނާ އިތުރުކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކެއްކަމަށް ދަށުކޮޅުގެ ފޯރުކޮށް ތިޔަދުންނަކީ ދޭކަށްދެނީ ނޫނިވަރަކު މެދުވެރިކޮށް ކޯޓުގައި ފޯރުކޮށް އިޖުރާއާތުގެ މައްސަލައި އަދި ތިޔަދުންނަކީ ދޭކަށްދެނީ ނޫނިވަރަކު ކޯޓުސިވިލްގެ އިދާރާގެ ނަންބަރު 2014/251 "ފައިސާ ބަދަލުގެދަޢުވާ ރަސީދު" އަކީ ބަލާއިރު، ސިޓީއާއެކު ހުށަހެޅި ދޫކޮށްލެއްވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ރުފިޔާ ޖޫރިމަނާ އިތުރުކުރުމުގެ ޙުކުމްތަކެއްކަމަށް

ބަލަންޖެހޭކަމާއި، އަދި އެކުއްޔަކާގެ ބަދަލު ހުސައިން އިބްރާހީމަށް ލިބެންޖެހޭކަމަށް މިމައްސަލަ މި ކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންނަށް ޤަބޫލުކުރެވުނުކަމެވެ.

(ނ) ހަތަރުވަނަ ކަމަކީ، ބަންޑާރަ ގޯއްޗާއި އިމާރާތް ރަޖިސްޓަރީކުރުމާއި ބެހޭ ޤަވާއިދު ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައިވާގޮތުން ދިރިއުޅުމަށް ގޯތި ދޫކުރާނީ 1 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ގޯތި ރަޖިސްޓަރީކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅަންޖެހޭނެކަން އެނގޭކަމާއި، އަދި މި ޤަވާއިދުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައިވާގޮތުން މި ފަދަ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދޭނީ އެ ގޯތީގައި އެހެން ފަރާތެއްގެ ދުއްވާއެއްގެ ހުރިނަމަ އޭގެ ބަދަލު ދީ، ގޯތީގެ ދޫކުރެވޭ ބަދަލު ބަލައިގަތުމަށްފަހުގައިކަން އެނގޭކަމާއި،

އެހެންކަމުން ދިރިއުޅުމަށް ދޫކުރާ ބަންޑާރަ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދޭނީ އެ ގޯތީގައި ހުރި ބުއްގަނޑުގެ ބަދަލު އޭގެ ވެރިފަރާތަކަށް ދިނުމަށްފަހުގައިކަން އެނގޭކަމާއި، ނަމަވެސް މި މައްސަލާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޯތީގައި ހުރި ފަސްގަނޑުގެ ބަދަލު ދިނުމަށް ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިން އެންގިގޮތުގެ މަތިން ސިޔާސަތު ސަމާލު ބަދަލުގެ ފައިސާ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިން ދައްކާފައިވުމުންނާއި، މި ބުއްގަނޑުގެ ބަދަލުގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމާމެދު ހުސައިން އިބްރާހީމް އަމަލުކުރައްވައިވާ ގޮތަކީ، އަދި ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިން އެ ގޯއްޗަކަށް ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދީފައިވުމުންނާއި، އަދި މި ކަމުގައި މިހާރު ޤަރާރުވެފައިވާ މުއްދަތަށް ބަލާއިރު ސިޔާސަތު ސަމާލުކަން ދޫކުރެވިފައިވާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ބާކީކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހުސައިން އިބްރާހީމަށް އޮޅުވާލަން ނުޖެހުނުއިރު ހުސައިން އިބްރާހީމް އޮތް ބަޔަކީ އޭނާގެ ބަދަލު ލިބެންޖެހޭކަމަށްވީނަމަވެސް، އެ ބަދަލަކީ ހުސައިން އިބްރާހީމް ލިބެންޖެހޭ ބައެއް ކަމަކަށް، އެ ބަދަލު ޝަރުޢީ ގޮތުން ހަމަޖެއްސުމުގައި އެ ބަދަލު ލިބިގެންދާނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަކަށް، ނަމަވެސް އެ ބަދަލާމެދު އެއްބަސް ނުވެވިއްޖެނަމަ އެ

ބަދަލުގެ ކަންތައް ހަމަޖެއްސުމަށް ކަމާބެހޭ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ބުނެއިން އިސްތިއުނާފުކުރި ދިމާވެގެންނާއެކު

ފާހަގަކުރަމެވެ.

(ބ) ފަސްވަނަ ކަމަކީ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމުން، މި މައްސަލަ މި ކޯޓުގައި ބަލާ ފަސްޓްއިންސްޓަންސް ޑިވިޝަނުގެ ޖުޑިޝަލް ބެންޗުން ނިމުނު ކޯޓުގެ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމުގައި ސިވިލް ސަރވިސް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ދުވަހު ބުނެއިން އިސްތިހާރުގެ ދުވަސްކަމުން ސަމާލުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވާފައިވަނީ ދަނޑުވަރުގެ ކަމުގައި، އަދި އެ ބުނުމުގައި، ސިވިލް ސަރވިސް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ހައްދަވާފައިވާ ގޮތުގެ ދަށުން ޤާނޫނީ ދަށުން ޤާނޫނުގެ ކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވާފައި ނިންމަވާފައިވާން ޤާނޫނީކަމަށް ދަނޑުވަރުގައެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހު، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކާއި ދަލީލުތަކުން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމުގެ ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 37/B9C/2015 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމުގައި، ސިވިލް ސަރވިސް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހުރި ގޮތަށް ޤާނޫނީ ދަށުން ޤާނޫނުގެ ކަމަށް ނިންމަވާފައިވާ ގޮތަށް ކަނޑައެޅުއްވުން، ސިވިލް ސަރވިސް ދޫކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ހުރި 05 (ފަހެއް) ދުވަހު ބުނެއިން އިސްތިހާރުގެ ދުވަސްކަމުން ސަމާލުވާކަމަށް

ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަނޑައެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރެއްވުން، އެ ހުކުމްތަކުގެ ބަދަލަކީ މި ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ހުސައިން އިބްރާހީމަށް ތިބެންޖެހޭ ޙައްޤުކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި މައްސަލަ ކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮބްރީޒު ހިނގުން، ތިލަފުށި 3 ނަންބަރު ދޮރާށި، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
www.highcourt.gov.mv ވެބް ސައިޓް: info@highcourt.gov.mv އީމެއިލް: